

Rakkaudesta Ruotsiin!

Viime viikonlopulla suomalaiset mediat seurasivat tiiviisti Ruotsin kruununprinsessa Victorian 30-vuotispäivien viettoa. Täällä ollaan kunnan monarkisteja. Kadun vierustat täytyvät hullaantuneesta kansasta, kun

kuningas Kaarle XVI Kustaa, kuningatar Silvia, kruununprinsessa tai muut hovin edustajat saapuvat vierailulle Suomeen. Näin on ollut 2000-luvulla Helsingissä, Haminassa, Tammisaarella, Oulussa, Vaasassa. Näillä kaupungeilla on kuninkaallinen perustamishistoria ja vanha side Ruotsin hallitsijaan.

Kun takana on 600 vuotta yhteistä historiaa, on suomalaisilla erityissuhde Ruotsiin ja ruotsalaisuuteen. Kulttuurisesti vahva kielivähemmistöme takaa, että ruotsia täällä puhutaan jatkossakin. Kymmenet tuhannet Ruotsiin muuttaneet suomalaiset luovat sillan maittemme välille. Pankit ja monet yritykset ovat fuusioituneet. Presidentit ja ministerit tekevät ensimmäisen vierailunsa Ruotsiin. Pohjoisessa rajan yli tehdään luontevaa yhteistyötä. Naapurin politiikkaa ja kulttuuria seurataan meillä herkästi ja tarkasti. Viimeksi media ärsyyntyi, kun ruotsalaiset ilmaisivat tyytymättömyytensä euroviisuihin.

Jokaisella suomalaisella on oma yksityinen Ruotsi-suhteensa. Lienen tyypillinen tapaus: lähisukulaisia asuu Tukholmassa ja työ vie toistuvasti naapurimaahan. Ruotsinlaivat ovat yhtä tuttuja kuin liikennelaitoksen bussit Helsingissä. Kesätöitä hain nuorena Tukholmasta, melkein kotikaupungista. Opiskeluaikana nautin Ruotsin yliopistokaupunkien osakuntaelämästä. Viime keväänä asuin puoli vuotta Uppsalassa. Vihdoin oli aikaa pohtia: minkälainen on suomalaisen Ruotsi-suhde? Miksi Ruotsi herättää yhä ihailun ja kateuden tuntemuksia? Minun Ruotsini?

Ruotsin sisäinen vahvuus heijastaa vakaata keskiluokkaista elämäntapaa. Vauraus on houkutelut Ruotsiin maahanmuuttajia, myös suomalaisia, hakemaan parempaa elämää. Hyvin hoidetut omakotialueet leviävät ruotsalaisten kaupunkien ulkopuolella. Tutkimuksin on todettu, että ruotsalaislapset nauttivat maailman onnellisimmasta lapsuudesta. Taitelija Carl Larsson, IKEA, Hennes & Mauritz, Volvot ja Saabit, Tetra Pak, Ingmar Bergman ja Astrid Lindgren, Abba-sillit ja -orkesteri, näkkileipä ja muut menestyneet ruotsalaisilmiot liittyvät kotiin ja perhe-elämään, asumiseen, ruokakulttuuriin ja pukeutumiseen sekä viihtymiseen.

Keskiluokkakulttuuria on sosiaalisuus. "Ruotsissa pärjääminen panee itsensä likoon ja on nokkela", totesi korkea suomalainen yritysjohtaja. Management by perkele ei pure naapurimaan tehtaissa ja tuotantolaitoksissa. Maassa pitkään asuneen kirjailija Mustafa Canin mukaan ruotsalaiset ovat huonoja osoittamaan tunteita ja olemaan vakavia. Ruotsalaiset ovat kohdatessa ystävällisiä, iloisia ja toiset huomioonottavia, sanalla sanoen pitkämielisiä, kohteliaita ja sivistyneitä. Hankalissa tilanteissa neuvotellaan, keskustellaan, joustetaan ja käyteen omaa päätä. Hyväntuulinen pikkurupattelu kuuluu asiaan. Taustalla näkyy ylävetoisen hovi- ja säätykulttuurin vaikutus tapoihin.

Jälkitalonpoikaisessa Suomessa on toisin. Täällä osataan vaikeneminen, jöröttely ja synkistely. Junttimaisuus ja luuseritouhut on nostettu kansallishyveiksi. Nyt meillä on muotia äjäkulttuuri – aivan mahdollon ajatus Ruotsissa! Ruotsalaisten taitava sosiaalisuus vahvistuu suomalaisesta vakavuudes-

ta ja rehellisyydestä. Naapurimaassa kulttuurisesti pärjäävät "poikki ja pinoon" -tyypit, kekkoset, donnerit, saarikosket, esapekkasalokset, arjasajonmaat ja hannapakariset. He säteilevät sisua, karheaa osamista ja reipasta alkukantaisuutta, josta Ruotsissa on huutava pula.

Silti, erityissuhteen vaaliminen on tärkeää molemmille maille. Yhteinen historiamme on luonut samankaltaiset instituutiot, tavan ajatella, elää arkea, toimia ja arvostaa. Erilaista on suhde historiaan ja yhteisölliseen muistamiseen.

Suomi ei enää kovin kiinnosta keskiluokkaista perus-svenssonia. Sinivalkoinen naapurimaa on liian lähellä ja "väärällä puolella", kuten toistuvasti sain kuulla. Oikealla puolella tuntuu olevan Norja, jonka menestystä ja öljyrahjoja ruotsalaisen sopii nyt hieman kadehtia. Sodan kokenut sukupolvi on poistumassa Ruotsissakin. Talvisota-ihanteellisuus ja "Finlands sak är vår" uhkaa unohtua. Siirtolaisten jälkeläiset ovat ruotsalaistuneet. Maailma on kaikille avoin; miksi tyytyä ihastelemaan naapurimaita? Sama koskee Suomeakin. Ruotsin yli on helppo lentää, ajaa ja mennä.

Silti, erityissuhteen vaaliminen on tärkeää molemmille maille. Yhteinen historiamme on luonut samankaltaiset instituutiot, tavan ajatella, elää arkea, toimia ja arvostaa. Erilaista on suhde historiaan ja yhteisölliseen muistamiseen. Ruotsi on selvinnyt Euroopan kriiseistä lähes tahratta. Se on saanut kehittyä rauhanomaisesti ja puolueettomasti. On ollut aikaa kasvattaa hyvinvointia, demokratiaa ja elintasoja. Kun materialismi oli kohdallaan, voitiin lisätä puhetta moraalista, jakaa maailma hyviin ja pahoihin, kehittyä monikulttuuriseksi.

Suomessa sotakokemus vaikuttaa yhä ajatteluun. Ruotsissa ei ollut sodan menetyksiä eikä jouduttu kivuliaaseen politiikan uudelleen arviointiin. Suomessa koettiin molemmat. Siksi suomalainen kantaa Ruotsissa historiaansa ja kokee itäistä identiteettiä. Tänäpä voi jo tunnustaa: ilman Suomea ei olisi ruotsalaista elämäntavan vakautta ja rauhaa. Ei Ruotsi silti hevin muutu. Mutta emme muutu me muutakaan, sodan kokeneet ja siitä selvinneet eurooppalaiset. Nyt sopii olla ylpeä omasta menestystarinasta, sitkeydestä, kyvystä sopeuta ja panostaa sivistykseen ja kulttuuriin. Ne ilmentävät syvästi maanosaamme omakuvaa.

Laura Kolbe

laura.kolbe@helsinki.fi

Kirjoittaja on Euroopan historian professori Helsingin yliopistossa.